

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sprachkünste

Helwig, Christoph

Giessae, 1619

III. Veränderung

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70058)

III. Veränderung

Zeitenformirung ist mancherlät.

BO

(cumbo) cubui cubitum

Also auch die zusammengesetzte

Bibo	bibi	bibitum
Glubo	glubi	
Lambo	lambi	lambitum
Nubo	nupsi	nuptum
Scabo	scabi	*
Scribo	scripsi	scriptum

CO

Cresco	crevi	cretum
Compesco	compescui	*
Conquinisco	conquixi	*
Dico	dixi	dictum
Disco	didici	*
Dispesco	dispescei	*
Duco	duxi	ductum
Glisco	*	*
Ico	ici	ictum
Nosco	novi	notum
ignosco	ignovi	ignotum
pranosco	pranovi	pranotum
dignosco	dignovi	dignotum
Aber: agnosco	agnovi	agnitum
cognosco	cognovi	cognitum
Parco	{ parsi	parsum
	{ pepercii	parciturum
comparco	comparsi	comparsum
Vinco	vici	victum
Posco	poposci	*
reposco	repoposci	*
Pasco	pavi	pastum
Quiesco	quievi	quietum

SCO Anhebige

Nemen an sich die ändring ihrer Ursprünglichen: als

Convalesco convalui convalitum
(von valeo)

Anhebige Nännwörtliche |

Consanesco	consanui
Evanesco	evanui
Innotesco	innotui
Macresco	macrui
Obbrutesco	obbrutus
Obduresco	obdurui
Obmutesco	obmutui
Obsurdesco	obsurdus
Occallesco	occallui
Recrudesco	recrudui

| Aber keine vergangene und unbestimmte zeiten haben

Augesco, Hisco, Fatisco, Integraesco, Labesco, Renidesco:

Und alle andere Nännwörtliche.

DO

(Cando)		
accendo	accendi	accensum
incendo	incendi	incensum.
succendo	succendi	succensum.
Cado	cecidit	casum.
incido	incidi	incisum
occido	occidi	occasum
recido	recidi	recasum.

[Die andere zusammengesetzte haben kein Unbestimmtes.]

Cado	cecidit	casum
incido	incidi	incisum

[Also auch die andere zusammengesetzte]

Cedo

Cedo	cesi	cessum	Rado	rafi	rasum
Claudo	clausi	clausum.	Rodo	rosi	rosum
concludo	conclufi	conclufum	Rudo	{ rudi	rudítum
Credo	credidi	creditum		{ rudivi	rudítum
Condo	condidi	conditum	Scando	scandi	scansum
abfcondo	{ abfcondi	abfconfum	ascendo	ascendi	afcenfum
	{ abfcondidi	abfconditum.	descendo &c.		
Cúdo	cúdi	cufum	Scindo	fcidi	fciffum
Defendo	defendi	defenfum.	Sído	fedi	*
Divido	divifi	divifum.	Strido	fridi	*
(Do)			Tendo	retendi	{ tensum
addo	addidi	additum			{ tentum
[Also auch die andere]			attendo	attendi	attentum
Frendo	frendi	{ fresum	Also / contendo diftendo.		
		{ frefsum	Aber : extendo extendi		{ extensum
Fido	fius sum				{ extentum
Findo	fidi	fiffum	Also / intendo , ofendo , pratendo.		
diffindo	diffidi	diffiffum	Tundo	túruđi	{ rufum
Fundo	fudi	fufum			{ runfum
Lado	lefi	lafum	contundo	cóntuđi	contufum
allido	allifi	allifum	Also obrundo , perundo , retundo.		
collido &c.			Trudo	trufi	trufum
Ludo	lufi	lufum	Vado	*	*
Mando	mandi	manfum	invado	invadi	inva fum
Offendo	offendi	offenfum	evado	evafi	eva fum
Pando	pandi	paífum			
difpando	difpandi	difpansum	GO, GUO.		
expando	expandi	{ expansum	Ago	egi	actum
		{ expaffum	abigo	abegi	aba ctum
Pedo	pepédi	péditum	adigo	adegi	ada ctum
oppédo	oppédi	oppeditum	Cogo	coegi	coa ctum
Pendo	pendi	penfum	redigo	redegi	reda ctum
Prehendo	prehendi	prehensum	Aber : ambigo	*	*
Préndo	préndi	prenfum	dego	degi	*
Plaudo	plaudi	plaufum	prodigo	prodegi	*
complodo	complodi	complofum	fatago	fategi	*

Ango	anxi	*
Clango	clanxi	*
Cingo	cinxi	inctum
Figo	fixi	fixum
Fingo	finxi	fectum
Fligo)		
affligo	affixi	afflictum
confligo	conflixi	conflictum
infligo	infixi	inflictum
Frigo	frix	{ frictum frixum
Frango	fregi	fractum
confringo	confregi	confractum.
	also effringo, perfringo, refringo.	
Iungo	junxi	unctum.
Lego	legi	lectum
allego	allegi	allectum.
	Also perlego, relego, sublego, pralego.	
Aber colligo	collegi	collectum
deligo	delegi	delectum
eligo	elegi	electum
{ diligo	dilexi	dilectum
{ intelligo	intellexi	intellectum
{ negligo	neglexi	neglectum
Lingo	linxi	linctum
Mergo	merxi	mersum
Mungo	munxi	munctum
Ningo	ninxi	*
(Pago)	pepigi	paetum
Pango	panxi	paetum
depango	depanxi	depaetum
Aber impingo	impegi	impaetum
campingo	compegi	compaetum
Plango	planxi	plandum
Pingo	pinxi	pictum
Pungo	pupugi	punctum
repungo	repupugi	repunctum

Aber: compungo	compunxi	compunctum.
dispungo	dispunxi	dispunctum
expungo	expunxi	expunctum
Rego	rex	rectum
arrigo	arrex	arrectum
pergo	perrex	perrectum
surgo	surrex	surrectum
Sugo	sux	suctum
Spargo	sparsi	sparsum
aspergo	asperxi	aspersum
	Also / conspergo, dispergo, &c.	
Stringo	strinxi	strictum
Stinguo	stinxi	stinctum
Tango	tetigi	tactum
attingo	attingi	attactum
	Also / contingo, intingo, &c.	
Tego	tex	tectum
Tergo	tersi	tersum
Tingo	tinxi	tinctum
Vergo	*	*
Vngo	unxi	unctum
	HO.	
Traho	traxi	tractum
Veho	vexi	vectum
	JO.	
Mejo	minxi	mictum
	CIO.	
Facio	feci	factum
afficio	affeci	affectum
	Also conficio, efficio.	
Jacio	jeci	jactum
adjicio	adjeci	adjectum
	Also / conjicio, desicio, ejicio, &c.	
(Lacio)		
allicio	allexi	allectum

illicto

Latēnische Sprachkunst.

25

illicio	illexi	illectum
Aber/ elicio	elicui	elicitum
(Specio)		
aspicio	aspexi	aspectum
Also/ conspicio, despicio, inspicio, &c.		
DIO. GIO.		
Fodio	fodi	fossam
Fugio	fugi	fugitum
PIO.		
Capio	cepi	captum
ascipio	accepi	acceptum
Also/ concipio, decipio, &c.		
(Capio)	cepi	ceptum
Cupio	cupivi	cupitum
Rapio	rapui	raptum
arripio	arripui	arreptum
Also/ corripio, deripio, &c.		
Sapio	{ sapui	*
	{ sapivi vel sapii	*
desipio	desipui	*
resipio	resipii	*
RIO, TIO.		
Pario	peperi	partum
Quatio	quasi	quassum
concutio	concuisti	concuissum
Also/ decutio, excutio, discutio, &c.		
LO.		
Alo	alui	altum
(Cello)		
antecello	antecellui	*
excello	excellui	*
pracello	pracellui	*
Colo	colui	cultum

Consulo	consului	consultum
Fallo	fefelli	falsum
	refello	*
Molo	molui	molitum
Occulo	occului	occultum
Pello	pepuli	pulsam
	appello	appulsam
Also depello, impello, propello &c.		
Pfallo	psalli	*
Sallo	salli	falsum
Tollo	sustuli	sublatum
Volo	volui	*
Malo	malui	*
Nolo	nolui	*
Vello	{ velli	vulsam
	{ vulsi	
	avello	avulsam
	avelli	
Also/ evello, convello,		
		revello.
MO.		
Como	comsi	comtum
Demo	demsi	demtum
Emo	emi	emtum
	adimo	ademtum
Also/ dirimo, eximo, interimo, &c.		
Fremo	fremui	fremtum
Gemo	gemui	gemitum
Premo	pressi	pressum
	comprimo	compressum
	comprepsi	
Also deprimio, exprimo, imprimo, &c.		
Promo	promsi	promptum
Sumo	sumsi	sumtum
Tremo	tremui	*
Vomo	vomui	vomitum
NO.		
Cano	cecini	cantum

accino

accino	accinui	accentum.
	Also / concino, pracino, succino &c.	
Cerno	crevi	cretum
Signo	genui	genitum
Lino	{ livi levi	litum
collino	collévi	collitum
	Also / illino, obliño, relino &c.	
Pono	posui	positum
Sino	sivi	situm
desino	desii	desitum
Sperno	sprevi	spretum
Sterno	stravi	stratum
Temino	temsi	temtum

P O.

Carpo	carpsi	carptum
concerpo	concerpsi	concerptum
	Also / discerpo, excerpo, decerpo &c.	
Clepo	clepsi	cleptum
Repo	repsi	reptum
Rumpo	rupi	ruptum
Strepo	strepui	strepitum
Serpo	serpsi	serptum
Scalpo	scalpsi	scalptum
Sculpo	sculpsi	sculptum

Q U O.

Coquo	coxi	coctum
Linquo	liqui	lictum

R O.

Curro	cucurri	cursum
decurro	{ decucurri decurri	decursum

Sic excurro, pracurro, procurro, per-
curro.

Aber / acurro accurri accursum
Also / incurro, recurro, succurra &c.

Fero	tuli	latum
affero	attuli	allatum
confero	contuli	collatum
aufero	abstuli	allatum
differo	distuli	dilatam
effero	extuli	elatum
offero	obtuli	oblatum
infero	intuli	illatum
suffero	sustuli	sublatum
Furo	*	*
Gero	gesi	gestum
Quero	quæsi	quæsitum
acquirō	acquisivi	acquisitum
	Also conquiro, exquiro, inquiro &c.	
Sero	sevi	satum
(pflanzen)		
consero	consevi	consitum
	Also adsero, differo, insero, obsero &c.	
Aber resero	resevi	resatum
Sero (ordnen)	serui	sertum
affero	asserui	asserum
	Also consero, differo, exero &c.	
Tero	trivi	tritum
Verro	verri	versum
Vro	nsi	nstum

S O.

Accerso	accesivi	accesitum
Arcesso	arcesivi	arcesitum
Capesso	{ capesivi	capesitum
Faceppo	{ facesivi	facesitum
Lacesso	{ lacepivi	lacepsitum
	{ scapepi	
	{ facespi	
	{ lacepsi	
Incesso	{ incepsi	incessum
	{ incepsivi	
Depso	depsi	depsitum

Latijnische Sprachkunst.

22.

Pinso	pinsui	{ pistum pinfitum pinsum.
TO		
Flecto	flexi	flexum.
Meto	messui	messum.
Mitto	missi	missum.
Necto	{ nexui	nexum.
Peto	petivi	petitum.
Pecto	{ pexui	pexum.
	{ pexi	pectitum.
Plecto	plexi	plexum.
Sterto	{ stertui	*
	{ sterti	
Sisto (stellen)	stiri	statum.
Sisto (bestehen)	steti	statum.
existo	extiti	extatum.
resisto	restiti	restitum.
absisto	abstini	*

Also / assisto, consisto, desisto &c.

Verto	verti	versum.
-------	-------	---------

VO, XO.

Calvo	calvi	calutum.
Solvo	solvi	solutum.
Volvo	volvi	volutum.
Vivo	vixi	victum.
Nexo	nexui	nexum.
Texo	texui	textum.

UO

Arguo	argui	argutum.
Acuo	acui	acutum.
Congruo	congrui	*

Exuo	exui	exutum.
Fluo	fluxi	fluxum.
Imbo	imbui	imbutum.
Induo	indui	indutum.
Ingruo	ingrui	*
Luo	lui	luitum.
abluo	ablui	ablutum.

Also / diluo, eluo, &c.

Metuo	metui	*
Minuo	minui	minutum.
Nuo	nui	nutum.
Pluo	{ plui	plutum.
	{ pluvi	
Ruo	ruui	rutum.
diruo	dirui	dirutum.

Also / eruo, irruo, obruo &c.

Statuo	statui	statutum.
Suo	sui	sutum.
Spuo	spui	sputum.
Struo	struxi	structum.
Tribuo	tribui	tributum.

Absteigige.

Apiscor	aptus sum.
adipiscor	adeptus sum.
indipiscor	indeptus sum.
Commiscor	commentus sum.
Calvor	*
Defetiscor	*
Expergiscor	experrectus sum.
Fungor	functus sum.
Fruor	fruitus sum.
perfruor	{ perfructus sum.
	{ perfruitus sum.
Gradior	gressus sum.

D

Irafcor

<i>Irascor</i>	*	
<i>Invehor</i>	<i>invectus sum</i>	
<i>Labor</i>	<i>lapsus sum</i>	
<i>Liquor</i>	*	
<i>Loquor</i>	<i>locutus sum</i>	
<i>Morior</i>	<i>mortuus sum</i>	
<i>Nanciscor</i>	<i>nactus sum</i>	
<i>Nascor</i>	<i>natus sum</i>	
<i>Nitor</i>	<i>nixus sum</i>	
	<i>nisus sum</i>	
<i>Obliviscor</i>	<i>oblitus sum</i>	
<i>Pascor</i>	<i>pastus sum</i>	
<i>Paciscor</i>	<i>pactus sum</i>	
<i>Profisciscor</i>	<i>profectus sum</i>	
<i>Patior</i>	<i>passus sum</i>	
<i>perpetior</i>	<i>perpeſſus sum</i>	
(<i>Plector</i>)		
<i>amplector</i>	<i>amplexus sum</i>	
	<i>Alſo complector, circumplector</i>	
<i>Queror</i>	<i>queſtus sum</i>	
<i>Ringor</i>	*	
<i>Remiſcor</i>	*	
<i>Sequor</i>	<i>ſecutus sum</i>	
	<i>ſequutus sum</i>	
<i>Tueor</i>	<i>tutus sum</i>	
<i>Utor</i>	<i>uſus sum</i>	
<i>Uſcor</i>	*	
(<i>Vertor</i>)		
<i>divertor</i>	<i>diverti</i>	
<i>praverter</i>	<i>praverſi</i>	<i>praverſum</i>
	<i>reverti</i>	<i>reverſum</i>
<i>revertor</i>	<i>reverſus sum</i>	
<i>Ulciscor</i>	<i>ultus sum.</i>	

IV. Veränderung.

Gegenwertig/ Vergangen/ Unbeſtimte.

	IO	IVI	ITUM
		<i>Ausgenommen</i>	
<i>Amicio</i>	<i>amicui</i>	<i>amixi</i>	<i>amictum</i>
<i>Cambio</i>	<i>campſi</i>		<i>campum</i>
<i>Eo</i>	<i>ivi</i>		<i>itum</i>
	<i>abeo</i>	<i>abii</i>	<i>abutum</i>
	<i>Alſo adeo, exeo, in eo &c.</i>		
<i>Aber ambio</i>	<i>ambivi</i>		<i>ambitum</i>
<i>Queo</i>	<i>quivi</i>		<i>quitum</i>
<i>Farcio</i>	<i>farſi</i>		<i>furtum</i>
	<i>confercio</i>	<i>conferſi</i>	<i>confertum</i>
	<i>Alſo differcio, infercio</i>		
<i>Ferio</i>	*		*
<i>Fulcio</i>	<i>fulſi</i>		<i>fultum</i>
<i>Haurio</i>	<i>hauſi</i>		<i>hauſtum</i>
(<i>Pario</i>)			
	<i>aperio</i>	<i>aperui</i>	<i>apertum</i>
	<i>operio</i>	<i>operui</i>	<i>opertum</i>
	<i>reperio</i>	<i>reperi</i>	<i>reperum</i>
<i>Salio</i>	<i>ſalivi</i>		<i>ſaltum</i>
	<i>ſalii</i>		
<i>deſilio</i>	<i>deſilii</i>		<i>deſultum</i>
	<i>deſilui</i>		
	<i>Alſo exilio, inſilio, diſſilio, reſilio, ſubſilio, tranſilio.</i>		
<i>Aber abſilio</i>	<i>abſilivi</i>		*
	<i>abſilui</i>		
<i>Alſo proſilio</i>	<i>proſilivi</i>		*
	<i>proſilui</i>		
<i>Sancio</i>	<i>ſanxi</i>		<i>ſancitum</i>
			<i>ſantum</i>
<i>Sarcio</i>	<i>ſarſi</i>		<i>ſartum</i>
<i>Sentio</i>	<i>ſenſi</i>		<i>ſenſum</i>

ſepio